

MAADE JA NENDE JAOTISTE NIMETUSTE TÄHISED
Osa 1: Maatähised

**Codes for the representation of names of countries and
their subdivisions**
Part 1: Country code
(ISO 3166-1:2020)

EESTI STANDARDI EESSÕNA

See Eesti standard on

- Euroopa standardi EN ISO 3166-1:2020 ingliskeelse teksti sisu poolest identne tõlge eesti keelde ja sellel on sama staatus mis jõustumisteate meetodil vastu võetud originaalversioonil. Tõlgenduserimeelsuste korral tuleb lähtuda ametlikes keeltes avaldatud tekstidest;
- jõustunud Eesti standardina inglise keeles oktoobris 2020;
- eesti keeles avaldatud sellekohase teate ilmumisega EVS Teataja 2020. aasta oktoobrikuu numbris.

Standardi tõlke koostamise ettepaneku on esitanud tehniline komitee EVS/TK 22 „Informatsioon ja dokumentatsioon“, standardi tõlkimist on korraldanud Eesti Standardikeskus ning rahastanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.

Standardi on tõlkinud Peeter Päll, standardi on heaks kiitnud EVS/TK 22.

Standardi mõnede sätetele on lisatud Eesti olusid arvestavaid märkusi, selgitusi ja täiendusi, mis on tähistatud Eesti maatahisega EE.

Euroopa standardimisorganisatsioonid on teinud Euroopa standardi EN ISO 3166-1:2020 rahvuslikele liikmetele kättesaadavaks 16.09.2020.

Date of Availability of the European Standard EN ISO 3166-1:2020 is 16.09.2020.

See standard on Euroopa standardi EN ISO 3166-1:2020 eestikeelne [et] versioon. Teksti tõlke on avaldanud Eesti Standardikeskus ja sellel on sama staatus ametlike keelte versioonidega.

This standard is the Estonian [et] version of the European Standard EN ISO 3166-1:2020. It was translated by the Estonian Centre for Standardisation. It has the same status as the official versions.

Tagasisidet standardi sisu kohta on võimalik edastada, kasutades EVS-i veebilehel asuvat tagasiside vormi või saates e-kirja meiliaadressile standardiosakond@evs.ee.

ICS 01.140.30

Standardite reprodutseerimise ja levitamise õigus kuulub Eesti Standardikeskusele

Andmete paljundamine, taastekitamine, kopeerimine, salvestamine elektroonsesse süsteemi või edastamine ükskõik millises vormis või millisel teel ilma Eesti Standardikeskuse kirjaliku loata on keelatud.

Kui Teil on küsimusi standardite autorikaitse kohta, võtke palun ühendust Eesti Standardikeskusega:

Koduleht www.evs.ee; telefon 605 5050; e-post info@evs.ee

English Version

**Codes for the representation of names of countries and
their subdivisions - Part 1: Country code (ISO 3166-
1:2020)**

Codes pour la représentation des noms de pays et de
leurs subdivisions - Partie 1: Codes de pays (ISO 3166-
1:2020)

Codes für die Namen von Ländern und deren
Untereinheiten - Teil 1: Codes für Ländernamen (ISO
3166-1:2020)

This European Standard was approved by CEN on 22 August 2020.

CEN members are bound to comply with the CEN/CENELEC Internal Regulations which stipulate the conditions for giving this European Standard the status of a national standard without any alteration. Up-to-date lists and bibliographical references concerning such national standards may be obtained on application to the CEN-CENELEC Management Centre or to any CEN member.

This European Standard exists in three official versions (English, French, German). A version in any other language made by translation under the responsibility of a CEN member into its own language and notified to the CEN-CENELEC Management Centre has the same status as the official versions.

CEN members are the national standards bodies of Austria, Belgium, Bulgaria, Croatia, Cyprus, Czech Republic, Denmark, Estonia, Finland, France, Germany, Greece, Hungary, Iceland, Ireland, Italy, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Malta, Netherlands, Norway, Poland, Portugal, Republic of North Macedonia, Romania, Serbia, Slovakia, Slovenia, Spain, Sweden, Switzerland, Turkey and United Kingdom.

EUROPEAN COMMITTEE FOR STANDARDIZATION
COMITÉ EUROPÉEN DE NORMALISATION
EUROPÄISCHES KOMITEE FÜR NORMUNG

CEN-CENELEC Management Centre: Rue de la Science 23, B-1040 Brussels

SISUKORD

EUROOPA EESSÕNA.....	4
EESSÕNA.....	5
SISSEJUHATUS.....	6
1 KÄSITLUSALA.....	8
2 NORMIVIITED.....	8
3 TERMINID JA MÄÄRATLUSED.....	8
4 MAANIMEDE LOENDISSE NIMEDE ARVAMISE PÕHIMÕTTED.....	11
4.1 Loend.....	11
4.2 Nime allikas.....	11
4.3 Kattuvused.....	12
4.4 Nime praegune staatus.....	12
4.5 Iseseisvad maad.....	12
5 TÄHISTE MOODUSTAMISE PÕHIMÕTTED.....	12
5.1 Tähist moodustamine.....	12
5.2 Seos nimedega.....	12
5.3 Kahetähelise tähist moodustamine.....	13
5.4 Kolmetähelise tähist moodustamine.....	13
5.5 Numbertähist moodustamine.....	13
5.6 Alternatiivne neljanumbrilise tähist algoritmiline moodustamine.....	13
6 MAANIMEDE JA NENDE TÄHISTE LOEND.....	14
6.1 Kasutustäpsustus.....	14
6.2 Loendi sisu.....	14
6.3 Keele valik, latinisatsioon, tähestik.....	14
7 HALDAMINE.....	15
7.1 Haldusagentuur (ISO 3166/MA).....	15
7.2 Standard andmebaasina – paradigma muutus.....	15
7.3 Lisamine maanimede loendisse.....	16
7.4 Maanimede loendist kustutamine.....	16
7.5 Muudatused maanimedes või tähistes.....	16
7.6 Maatähiste reserveerimine.....	16
7.6.1 Ülevaade.....	16
7.6.2 Tähist uuesti kasutamise piirangu kestus.....	16
7.6.3 Tähist mittekasutamise kestus.....	16
7.6.4 Erandlikult reserveeritud tähised.....	17
7.6.5 Reserveeritud tähist loend.....	17
8 KASUTUSJUHISED.....	17
8.1 Erisätted.....	17
8.2 Rühmitused.....	17
8.3 Kasutaja määratud tähis.....	17
8.4 Maatähiste kasutamise nõuanded.....	17
Lisa A (teatmelisa) Algoritm ISO 3166 kahetähelise maatähise esitamiseks numbrite abil.....	18
Lisa B (teatmelisa) ISO 3166 kahetähelise maatähise arvulise väljenduse konversioonimaatriks.....	19
Lisa C (teatmelisa) Standardi ISO 3166 kahetäheliste maatähiste ja UNSD numbertähisteks muutmise konversioonitabel.....	20

Lisa D (teatmelisa) ISO 3166 maatahiste standardis kasutatud ISO 639 kahe- ja kolmetaheliste keeletahiste loend	21
Lisa E (normlisa) Markuste lahtris esinevate nimede (ehk maa-alanimede) ja mitmeosaliste maanimede jargkomponentide tahestikregister	25
Lisa F (teatmelisa) UNTERM-ist saadud maa luhinimede pisimuudatuste pohimotted, et võimaldada esitust tahestikjarestuses	31
Lisa G (teatmelisa) Nimede allikas – UNTERM-i täielikke riiginimesid puudutavad protseduurid (UNTERM-i kinnitus ISO 3166/MA-le 07.03.2019)	32
Lisa H (normlisa) OBP sildid	33
Kirjandus.....	35

EUROOPA EESSÕNA

Dokumendi (EN ISO 3166-1:2020) on koostanud tehniline komitee ISO/TC 46 „Information and documentation“ koostöös tehnilise komiteega CEN/SS F17 „Administrative documents“, mille sekretariaati haldab CCMC.

Euroopa standardile tuleb anda rahvusliku standardi staatus kas identse tõlke avaldamisega või jõustumisteatega hiljemalt 2021. a märtsiks ja sellega vastuolus olevad rahvuslikud standardid peavad olema kehtetuks tunnistatud hiljemalt 2021. a märtsiks.

Tuleb pöörata tähelepanu võimalusele, et standardi mõni osa võib olla patendiõiguse objekt. CEN ei vastuta sellis(t)e patendiõigus(t)e väljaselgitamise ega selgumise eest.

See dokument asendab standardit EN ISO 3166-1:2014.

CEN-i/CENELEC-i sisereeglite järgi peavad Euroopa standardi kasutusele võtma järgmiste riikide rahvuslikud standardimisorganisatsioonid: Austria, Belgia, Bulgaaria, Eesti, Hispaania, Holland, Horvaatia, Iirimaa, Island, Itaalia, Kreeka, Küpros, Leedu, Luksemburg, Läti, Malta, Norra, Poola, Portugal, Prantsusmaa, Põhja-Makedoonia Vabariik, Rootsi, Rumeenia, Saksamaa, Serbia, Slovakkia, Sloveenia, Soome, Šveits, Taani, Tšehhi Vabariik, Türgi, Ungari ja Ühendkuningriik.

Jõustumisteade

CEN on standardi ISO 3166-1:2020 teksti muutmata kujul üle võtnud standardina EN ISO 3166-1:2020.

EESSÕNA

ISO (International Organization for Standardization) on ülemaailmne rahvuslike standardimisorganisatsioonide (ISO rahvuslike liikmesorganisatsioonide) föderatsioon. Tavaliselt tegelevad rahvusvahelise standardi koostamisega ISO tehnilised komiteed. Kõigil rahvuslikel liikmesorganisatsioonidel, kes on mingi tehnilise komitee pädevusse kuuluvast valdkonnast huvitatud, on õigus selle komitee tegevusest osa võtta. Selles töös osalevad käsikäes ISO-ga ka rahvusvahelised ja riiklikud organisatsioonid ning vabaühendused. Kõigis elektrotehnika standardimist puudutavates küsimustes teeb ISO tihedat koostööd Rahvusvahelise Elektrotehnikakomisjoniga (IEC).

Selle dokumendi väljatöötamiseks kasutatud ja edasiseks haldamiseks mõeldud protseduurid on kirjeldatud ISO/IEC direktiivide 1. osas. Eriti tuleb silmas pidada eri heakskiidukriteeriumeid, mis on eri liiki ISO dokumentide puhul vajalikud. See dokument on kavandatud ISO/IEC direktiivide 2. osas esitatud toimetamisreeglite kohaselt (vt www.iso.org/directives).

Tuleb pöörata tähelepanu võimalusele, et standardi mõni osa võib olla patendiõiguse objekt. ISO ei vastuta sellis(t)e patendiõigus(t)e väljaselgitamise ega selgumise eest. Dokumendi väljatöötamise jooksul väljaselgitatud või selgunud patendiõiguste üksikasjad on esitatud peatükis „Sissejuhatus“ ja/või ISO-le saadetud patentide deklaratsioonide loetelus (vt www.iso.org/patents).

Mis tahes selles dokumendis kasutatud äriiline käibenimi on kasutajate abistamise eesmärgil esitatud teave ja ei kujuta endast toetusavaldust.

Selgitused standardite vabatahtliku kasutuse ja vastavushindamisega seotud ISO eriomaste terminite ja väljendite kohta ning teave selle kohta, kuidas ISO järgib WTO tehniliste kaubandustökete lepingus sätestatud põhimõtteid, on esitatud järgmisel aadressil: www.iso.org/iso/foreword.html.

Dokumendi on koostanud tehniline komitee ISO/TC 46 „Information and documentation“ koostöös Euroopa Standardimiskomitee (CEN) tehnilise komiteega CEN/SS F17 „Administrative documents“ ISO ja CEN-i vahelise tehnilise koostöö lepingu kohaselt (Viini leping).

Neljas väljaanne tühistab ja asendab kolmanda väljaande (ISO 3166-1:2013) kirjeldavat teksti, mis on tehniliselt üle vaadatud.

Peamised muudatused võrreldes eelmise versiooniga on järgmised:

- tähised on üle viidud andmebaasivormingusse;
- tähiste koostisosasid on kirjeldatud deskriptorite, mitte veeru- või reanumbrite kaudu;
- iga kahetähelise maatahise staatus on selgelt määratletud, kuivõrd see on peamine ressurss, mida haldab ISO 3166/MA, selleks et säilitada muutuste jälitatavust läbi aegade;
- kõik tähemärgid andmebaasis, eeskätt diakriitilisi märke sisaldavad, on üle kontrollitud universaalse kodeeritud märgistiku ISO/IEC 10646 kohaselt ja neid on järjekindlalt kasutatud;
- andmebaasi kodeering on UTF-8 (8-bitine universaalse märgistiku teisendusvorming) standardist ISO/IEC 10646, mida on kasutatud paljudes rakendustes;
- kolm osa – kolm tähistust – kuuluvad samasse andmebaasi, mida uuendatakse korraga kõigi osade puhul.

Kõikide standardisarja ISO 3166 osade loetelu on leitav ISO veebilehelt.

Igasugune tagasiside või küsimused selle dokumendi kohta tuleks saata dokumendi kasutaja rahvuslikule standardimisorganisatsioonile. Täielik loetelu nende organisatsioonide kohta on leitav veebilehelt www.iso.org/members.html.

SISSEJUHATUS

Rahvusvahelise standardi ISO 3166 esimese väljaande koostas tehniline komitee ISO/TC 46 koostöös järgmiste rahvusvaheliste organisatsioonidega: Tollikoostöö Nõukogu (Customs Cooperation Council, CCC) [alates 1995. aastast: Maailma Tolliorganisatsioon (World Customs Organization, WCO)], Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Euroopa Majanduskomisjon (United Nations Economic Commission for Europe, ECE), Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Toidu- ja Põllumajandusorganisatsioon (Food and Agriculture Organization of the United Nations, FAO), Rahvusvaheline Aatomienergiaagentuur (International Atomic Energy Agency, IAEA), Rahvusvaheline Lennutranspordi Assotsiatsioon (International Air Transport Association, IATA), Rahvusvaheline Kaubanduskoda (International Chamber of Commerce, ICC), Rahvusvaheline Laevanduskoda (International Chamber of Shipping, ICS), Rahvusvaheline Raamatukoguühingute ja -asutuste Liit (International Federation of Library Associations, IFLA), Rahvusvaheline Tööorganisatsioon (International Labour Office, ILO), Rahvusvaheline Telekommunikatsiooni Liit (International Telecommunication Union, ITU), Rahvusvaheline Raudteeliit (International Union of Railways, UIC), Ühinenud Rahvaste Organisatsioon (United Nations Organization, UN), Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Kaubandus- ja Arengukonverents (United Nations Conference on Trade and Development, UNCTAD), Rahvusvaheline Postiliit (Universal Postal Union, UPU), Maailma Intellektuaalse Omandi Organisatsioon (World Intellectual Property Organization, WIPO) ja Maailma Terviseorganisatsioon (World Health Organization, WHO).

ISO 3166 avaldati esimest korda aastal 1974, järgmised väljaanded aastatel 1981, 1988 ja 1993. Aastal 1997 jagati standard kolme ossa.

- Standardi ISO 3166-1 väljaanded: ISO 3166-1:1997, ISO 3166-1:2006, ISO 3166-1:2013.
- Standardi ISO 3166-2 väljaanded: ISO 3166-2:1998, ISO 3166-2:2007, ISO 3166-2:2013.
- Standardi ISO 3166-3 väljaanded: ISO 3166-3:1999, ISO 3166-3:2013.

Standardisari ISO 3166 esitab maade (praeguste ja endiste), sõltkondade ja muude erilist geopoliitilist huvi pakkuvate alade ja nende jaotiste nimede üldiselt kasutatavad kooditähised.

ISO 3166-1 määrab kindlaks tähised, mis esindavad kehtivaid maade, sõltkondade ja muude erilist geopoliitilist huvi pakkuvate alade nimesid, võttes aluseks Ühinenud Rahvaste Organisatsioonilt saadud maanimed.

ISO 3166-2 määrab kindlaks tähised, mis esindavad standardisse ISO 3166-1 võetud maade ja üksuste peamiste haldusüksuste või nendesarnaste alade nimesid.

ISO 3166-3 määrab kindlaks tähised, mis esindavad mittekehtivaid maade nimesid, st maanimed, mis on standardist ISO 3166 kustutatud pärast selle esmatrükki 1974. aastal.

Standardisari ISO 3166 ei väljenda mitte mingisugust arvamust mis tahes siin nimetatud maa, sõltkonna või muu ala legaalse staatuse või selle piiride asukoha kohta.

Standardisarja ISO 3166 2013. aasta väljaanne oli viimane, mis avaldati paberväljaandena, kus olid koos nii kirjeldav tekst kui ka tähised.

2013. aasta lõpuks oli toimunud jagunemine: ISO 3166 tähised viidi üle andmebaasivormingusse (faktiliselt liites kolme osa sisud), millele on ligipääs ISO veebipõhiselt lugemisplatvormilt (ISO OBP, Online Browsing Platform), samal ajal kui kirjeldav tekst ootas uuendamist.

See standardisarja ISO 3166 2020. aasta väljaanne sisaldab kirjeldava teksti (tähiste kirjelduse) uuendust võrrelduna 2013. aasta väljaandega kõigi kolme osa puhul. Uuendus võtab arvesse rangemaid andmebaasi reegleid tähise enda kohta erinevalt paberdokumentidest.

Rahvusvaheline standard ISO 3166 on kõige esimene ISO saavutus standardi kui andmebaasi kontseptsiooni arendamisel alates 2013. aasta lõpust. ISO OBP (veebipõhine lugemisplatvorm) on rakendus, mis visualiseerib ISO 3166 tähiseid veebiliidese kaudu, samal ajal kui andmed on salvestatud varjatud kujul andmebaasi.

Rahvusvaheline standard ISO 3166 koosneb kõigi kolme tähistuse puhul kahest poolest: tähiste sisu dokumenteeritud kirjeldusest ja sellega seotud sisust andmebaasis.

Väljendeid „see dokument“ ja „sellele dokumendile vastav tähistus“¹ on läbivalt kasutatud selles standardisarja ISO 3166 2020. aasta väljaandes.

¹ EE MÄRKUS Selles standardis viidatakse nii andmebaasile, mis kuulub standardiga kokku.

1 KÄSITLUSALA

See dokument annab põhilised juhised maatähiste rakendamiseks ja haldamiseks.

Tähised on mõeldud kasutamiseks mis tahes rakendustes, milles vajatakse kehtivate maanimede esitust kodeeritult.

2 NORMIVIITED

Sellel dokumendil puuduvad normiviited.

3 TERMINID JA MÄÄRATLUSED

Standardi rakendamisel kasutatakse allpool esitatud termineid ja määratlusi.

ISO ja IEC hoiavad alal standardimisel kasutamiseks olevaid terminoloogilisi andmebaase järgmistel aadressidel:

- ISO veebipõhine lugemisplatvorm: kättesaadav veebilehelt <https://www.iso.org/obp/>;
- IEC Electropedia: kättesaadav veebilehelt <http://www.electropedia.org/>.

3.1

tähistus, kood (*code*)

andmete hulk, mis on teisendatud või esitatud eri kujul varem kehtestatud reeglite järgi

[ALLIKAS: ISO 5127:2017, 3.1.13.10]

3.2

tähis, koodielement (*code element*)

kodeeritava hulga mingile elemendile kodeerimissüsteemi rakendamise tulemus

MÄRKUS Maatähiste osas esindab tähis maanime.

[ALLIKAS: ISO/IEC 2382:2015, 2121555]

3.3

maatähised (*country code*)

maanimede ja neid esindavate tähiste loetelu

MÄRKUS Maatähiste tüübid on kahetähelised (α -2), kolmetähelised (α -3) ja numbertähised (num-3).

3.4

maanimi (*country name*)

maa, sõltkonna või muu erilist geopoliitilist huvi pakkuva ala nimi

3.5

kiri (*script*)

graafiliste märkide kogum, mida kasutatakse ühe või enama keele kirjanemiseks

MÄRKUS Kirjade nimetusi esindavad tähised on määratletud standardis ISO 15924.

[ALLIKAS: ISO/IEC 10646-1:2017, 3.50]